

Türk Mitolojisinde Önemli Sayılar

DR. SÜHEYLA SARITAŞ

SAYILAR

- Eski Türk inancı olan Şamanizm'den başlayarak, İslami ve İslamiyet sonrası dönemlerde, Türk kültüründe ve inancında sayıların önemli olduğu görülmektedir.
- Türk Mitolojisinde bazı sayılar kutsal bir özellik taşır. Bir, üç, dört, beş, yedi, dokuz, on iki, kırk vb. sayıların mitolojide çeşitli anlamları bulunmaktadır.
- Türk mitolojisinde önemli yeri olan yukarıdaki sayıların formülistik olduğu ve pek çok kültürde de rastlanıldığı gerçektir.
- Şamanizm'de sayıların tekrarlanması ve vurgulanması söz konusuydu.

“Bir” Sayısı

- İslam dininde bir sayısı Allah'ı ifade eder. Allah birdir ve tektir. Dede Korkut'ta pek çok yerde geçen bir sayısı âşıklarımızın dilinde ve telinde:
- *Onlar birdir bir oluptur
Hak içinde sır oluptur
Tecellide nur oluptur
Allah bir Muhammet Ali (Pir Sultan Abdal)*
- *Şah-ı Merdan kullarıyız
Biz biriz birkaç değiliz
Kanaat ile yürürüz
İllâ tokuz aç değiliz (Hatayi)*

“Üç” Sayısı

- Geleneksel kültürümüzde ve âşıkların dilinde en çok işlenen sayılardan biridir.
- Şamanizm'de âlem üç bölümden meydana gelmiştir.
 - a)Yeryüzü (orta dünya)
 - b)Yer altındaki karanlık dünya (aşağıdaki dünya)
 - c)Gökteki nur âlemi (yukarıdaki sema)

“Üç” Sayısı

- Karluk Türkleri üç aşiretten meydana gelmiştir.
- Oğuz menkıbesine göre Oğuz Han üç gün annesinin sütünü emmemiş, annesi üç gece gördüğü rüya sonucu rüyasında kendisine söylenilen şekilde hareket etmiştir.
- Oğuz'un iki eşinden üçer tane oğlu olmuştur. İlk eşinden olan çocukları Gökhan, Dağhan, Denizhan Bozoklar'ı, ikinci eşinden olan Günhan, Ayhan, Yıldızhan da Üçoklar'ı oluşturmuştur.
- Oğuz'un oğullarından biri bayrağında sembol olarak altın bir yay üzerine üç gümüş ok kullanmıştır.

“Üç” Sayısı

- Göç destanının İran rivayetinde Boğu Han'a Tanrı tarafından verilmiş üç karga bulunmaktadır. Bu kargalar memleketin her yerinde olup bitenden hakana haber getirmişlerdir.
- Çin Türklerinde düğün merasimi üç aşamada yapılır. Gelin kız kocasının evine geldikten sonra üç gün kocası, kaynanası ve kayın babasıyla karşı karşıya gelmesi yasaktır.

“Üç” Sayısı

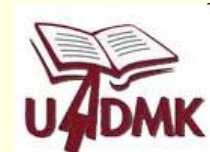
- Manas'ta rastladığımız üç sayısı ile bazıları şöyledir.
- Manas'ın elde tuttuğu yerlerden birinin adı Üç Koşay'dır.
- Semetay üç gece aynı rüyayı görür.
- Manas üç gün kimse ile konuşmaz.
- Kırgızların ayrılmaz yiğitleri üç tanedir.
- Manas'ın önüne üç kız gelip yüzlerini yırtarak ağıt söylerler.

“Üç” Sayısı

- Dede Korkut Hikâyeleri’nde üç sayısınının 43 defa yer aldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:
- Bamsı Beyrek hikâyesinde Bey yiğit, düşmandan esir bezirgân ve malları kurtarınca karşılık olarak üç şey beğenir.
- Dede Korkut'un yakarışı ile Deli Kaçar'ın eli yukarıda kalınca, bacısını vermeye razı olur ve üç kere ağzından ikrar eyler.
- Dirse Han Oğlu Boğaç Han hikâyesinde Dirse Han'ın oğlu Boğaç, üç kabile çocuğu ile aşık oynar, üzerlerine gelen boğadan üç oğlan kaçar Boğaç kaçmaz.
Bayındır Han Begil'i üç gün av eti ile besler.

“Yedi” Sayısı

- "Yedi" sayısı, Orta-Asya'daki Türk boylarından günümüze kadar Türk halk inançları ile günlük yaşamlarında en çok sözü edilen sayılardandır.
- "Yedi" sayısı, Anadolu'da ve bütün Türk boylarında kutsal sayılmaktadır.
- Altay Türklerine göre ayın tutulması "yedi başlı dev" yüzündendir.
Kırgız Türklerinde Kutup Yıldızı'nda bulunan "Büyük Ayı"ya, "Yedi Bekçi" denir.
- Kur'an-ı Kerim yedi harf üzerine inmiştir.

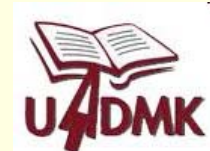

“Yedi” Sayısı

- Mekke ile Medine arasında yedi kale vardır.
- Hac'da Kâbe yedi kere tavaf edilir.
- Kur'an-ı Kerim'de geçen Eshab-ı Kehf olayı, Yedi Uyurlar olarak bilinir.
- Hz. Ebubekir Mushaf'ı yedi suret yazdırmıştır.
- Cuma namazının yedi farzı vardır.
- Süleymaniye Camii yedi senede yapılmıştır.
- Ailede soy yedi göbeğe kadar çıkarılır.

“Dokuz” Sayısı

- Türklerde kutsal sayılan sayılardan biri de "dokuz" sayısıdır.
- Altay Yaratılış Destanı'na göre Tanrı yerden "dokuz dallı" bir ağaç bitirerek her dalın altında bir insan yaratmıştır. Bunlar dokuz insan cinsinin ataları olmuştur. Bu dokuz insana "Dokuz Dedeler" denmektedir.

“Dokuz” Sayısı

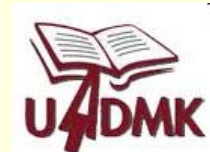
- Altay Türklerinde Şamanların omuzlarında dokuz ok ve yay sembolü bulunmaktadır.
- Türk hakanlarının hakimiyet alameti davul ve tuğlar dokuz tanedir.
- Ergenekon Destanı'nda da dokuz sayısı "Dokuz Oğuz" adı ile bir isim olarak yer almaktadır.
- Manas Destanı'nda sık sık rastladığımız dokuz sayısı Dede Korkut'ta da "Doğduğunda dokuz erkek deve kestiğim oğul" , "dokuz bazlam ile bir külah yoğurt" "Dokuz çoban" gibi ifadelerle görülmektedir.

“Kırk” Sayısı

- Türk destanlarında kırk sayısına sıkça rastlanır.
- Oğuz, kırk günde yürür.
- Manas Destanı'nda kırk sayısı 127 yerde kırk yiğit, kırk savaşçı, kırklar, kırk cura, kırk gelin, kırk alp, kırk güzel, kırk kulaç vb. biçimlerde görölmektedir.

“Kırk” Sayısı

- İlk çağlardan beri Türkler "kırk" sayısının kutsallığına inanmışlardır. İslamiyet'te de Kuran'dan bu yana önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.
- Alevi ve Bektaşilerde Hz. Ali'nin başkanlık ettiği kırk kişinin meclisine "Kırklar Meclisi" denmektedir.

“Kırk” Sayısı

- *Pîr Sultan'ım eydür dünya fanidir
Kırkların sohbeti aşk mekânıdır
Kusura kalmayan kerem kânıdır
Gönülde karası olan gelmesin (Pir Sultan Abdal)*
- *Kırklar meydanına vardım
Gel beri ey can dediler
İzzet ile selam verdim
Gel işte meydan dediler (Hatayi)*
- *Üçler yediler sâkî görürsün
Kırklardan bâdeyi bâkî görürsün
Vücutun şehrinde Hakk'ı görürsün
Seyranî bu şehre seyran ol da gel (Seyranî)*